

Tarkastusvaliokunta

Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2023

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2023 (K 9/2024 vp): Asia on saapunut tarkastusvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- puheenjohtaja Veijo Niemi, eduskunnan tilintarkastajat
- HT Pasi Hartikainen, BDO Oy
- vs. apulaisjohtaja Mikael Mattlin, Ulkopoliittinen instituutti

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Eduskunnan tilintarkastajien Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta, kirjanpidosta ja hallinnosta vuodelta 2023 antaman tilintarkastuskertomuksen johdosta tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että tilintarkastuksella hankitaan kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko johtaja ja apulaisjohtaja syylistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus virastoa kohtaan, taikka rikkoneet Valtiokonttorin määräyksiä, talousarvioasetusta tai viraston taloussääntöä. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty viraston johdon toiminnan lainmukaisuutta.

Ulkopoliittinen instituutti on nettobudjetoitu kirjanpitoyksikkö, ja se kuuluu talousarviossa eduskunnan pääluokkaan. Vuonna 2023 virastolle myönnettiin 4,3 miljoonan euron rahoitus kaksivuotisena siirtomäärärahana. Tämän lisäksi virastolla oli käytössään edellisiltä vuosilta siirtynyttä määrärahaa 1,1 miljoonaa euroa. Toimintamenomäärärahojen nettomääräinen yhteiskäyttö oli 5,1 miljoonaa euroa, joka oli noin 26 prosenttia enemmän kuin vuonna 2022. Toimintamenomäärärahaa siirtyi seuraavalle vuodelle 0,3 miljoonaa euroa.

Valiokunnan mietintö TrVM 6/2024 vp

Ulkopoliittisen instituutin arvonlisäveromenot (mom. 21.30.29) ylittyivät 76 254 euroa. Viraston arvonlisäveromenoja kasvatti arvioitua suurempi kustannusten nousu, josta suurin yksittäinen kuluerä oli lisätilan vuokraamiseen liittyvä vuokramenojen kasvu. Kansliatoimikunta myönsi 8.2.2024 luvan arviomäärärahan ylittämiseen.

Kertomusvuonna instituutille kertyi tuottoja talousarvion ulkopuolisista lähteistä 1,3 miljoonaa euroa, joka on 0,2 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2022. Ulkoinen rahoitus koostui yhteisrahoitteisen toiminnan hankerahoituksesta (75,71 prosenttia), kustannusten korvauksista (20,00 prosenttia) ja maksullisen toiminnan (julkaisumyynti) tuloista (4,19 prosenttia) sekä muista tuloista (0,06 prosenttia). Hankerahoitusta saatiin pääasiallisesti muilta valtion virastoilta, Euroopan komissiolta sekä yksityisiltä säätiöiltä.

Ulkopoliittisen instituutin toiminnan kulut vuonna 2023 olivat yhteensä 6,4 miljoonaa euroa (5,7 miljoonaa euroa vuonna 2022). Suurin kuluerä oli henkilöstökulut (4,5 miljoonaa euroa), jotka kasvoivat noin 15 prosenttia. Seuraavaksi suurimmat kuluerät olivat palveluiden ostot (0,8 miljoonaa euroa) ja vuokrat (0,6 miljoonaa euroa).

Vuoden 2023 lopussa Ulkopoliittisen instituutin palveluksessa olevan henkilöstön määrä oli 64 (vuoden 2022 lopussa 54).

Ulkopoliittisen instituutin ulkoisten julkaisujen määrä oli vuonna 2023 yhteensä 269, mikä oli selvästi enemmän kuin edeltävänä vuonna (226 vuonna 2022). Valiokunnan asiantuntijakuulemisen mukaan Ulkopoliittisen instituutin toiminta oli vuonna 2023 aikaisempaa laajempaa ja instituutin lakisääteiseen toimintaan kohdistui suurta yhteiskunnallista tarvetta. Tämän seurauksena taloudellisten resurssien riittävyys alkoi muodostua instituutissa haasteeksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kasvavaan yhteiskunnalliseen tietotarpeeseen on tähän asti käytetty aiemmilta vuosilta säästyneitä varoja, mutta ne tulevat käytetyiksi loppuun vuoden 2024 aikana. Ilman lisääntyvää ulkoista rahoitusta instituutin kulujen kasvua joudutaan hillitsemään samalla, kun eduskunnan rahoitusosuus alkaa laskea. Myös valtioneuvoston yhteisen selvitys- ja tutkimustoiminnan (VN TEAS) rahoituksen lakkauttaminen vaikuttaa instituutin talouden suunnitteluun. Valiokunta pitää huolestuttavana tietoa Ulkopoliittisen instituutin taloudellisten resurssien riittävyyteen liittyvistä haasteista, jotka tulevat rajoittamaan instituutin toimintaa tilanteessa, jossa sen työhön kohdistuu laajaa mielenkiintoa sekä kotimaassa että kansainvälisesti.

Valiokunta toteaa, että eduskunnan tilintarkastajien lausunnon mukaan tilinpäätös ja toimintakertomus antavat viraston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot Ulkopoliittisen instituutin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Tarkastusvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 9/2024 vp johdosta.

Valiokunnan mietintö TrVM 6/2024 vp

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 8.5.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelä sd

varapuheenjohtaja Veijo Niemi ps

jäsen Janne Jukkola kok

jäsen Arja Juvonen ps

jäsen Teemu Kinnari kok

jäsen Antti Kurvinen kesk

jäsen Aki Lindén sd

jäsen Ville Merinen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

erityisasiantuntija Anne Kalliomäki